

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1938-39

DRAMA

18 W. SHAKESPEARE:
OTHELLO

Din 2:50

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

Jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani
za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče,
nesreč i. t. d. — na zgradbah, opremi, tvornicah, avto-
mobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ul. 12

Telefon šte. 2176 in 2276

Ljudska posojilnica v Ljubljani

registr. zadr. z neom. jamstvom

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 6, v lastni palači
obrestuje hranilne vloge najugodneje.

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive
obrestuje po 4 $\frac{0}{10}$, proti odpovedi do 5 $\frac{0}{10}$

Tovarna kranjskega
lanenega olja in firneža

HROVAT & Komp.
LJUBLJANA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1938/39 DRAMA Štev. 18

W. SHAKESPEARE:

OTHELLO

PREMIERA 10. MAJA 1939

Shakespearjevega »Othella« imenujemo radi »tragedijo ljubosumnja«. Vendar ljubosumnje nikakor ni v večji meri Othellova dediščina, kot v drugih ljudeh. On je dobrodušen in zaupljiv. — Važnejše je ono, kar ima od rojstva in usode — iz drugega plemena se je rodil in njegovo maverstvo (saj zamorec Othello ni) leži nad njim kot težka mreža. Na videz je ta mreža že raztrgana in sicer od njega samega — potom vzvišenosti, močatosti volje — saj je vendar beneški condotiere in slaven in češčen vojskovodja. Njegovo ime ima dober cvenk in s spoštovanjem se izgovarja.

Vendar navzlic spoštovanju, ga njegovi beneški predstojniki, beneška družba, ne smatra za enakovrednega. Vse radi rojstva v tuji deželi, pripadnosti k drugemu plemenu.

*

To mora Othello občutiti. In on, ves rahločuten, prenaša to še prav posebno težko, kajti on sam, čeprav črn je »krvi kraljeve«. Prav v to najbolj ranljivo točko sproži Jago svojo infernalično puščico. Tod prične za Othella spet kaos, iz katerega se je z ljubezniho do Desdemone že izkopal.

Kaj je zanj kaos? Izobčenost, blazni nemir, brezdomstvo in obup nad vsem početjem, grenka osamelost, peza rojstva in nasilna izguba blizkega človeka, katerega ljubi in na katerega se je bil tekom časa navezal...

Ljubezen do Desdemone je bila Othellu sproščenje.

»Tičica zlata! Duša mi propadi,
če te ne ljubim! In če te ne ljubim,
se vrne kaos spet.«

Tako nam zagotavlja, ko stoji za njim že Jago in zasadi vanj prvi dvom — prve iskre se zaiskre pred velikim požarom.

Othello prične dvomiti nad možnostjo, da se je lepa, gracijozna Benečanka zaljubila vanj z vso vero in zvestobo. In kakor visoka je bila prej njegova sreča, tem globlji je sedaj njegov padec v kaos. Furija ga popade in njen bič se imenuje ljubosumnje. A to ni tisto ljubosumnje, katerega so sposobni vsi možje, kateremu so podvrženi. Ne, to je ljubosumnje kot izraz tragičnega rojstva — zato nepremagljivo in pošastno!... Vse, kar se utegne zgoditi, se tudi zgodi: obup, blaznost, smrt. Ne gre za dramo ljubosumnega Othellu — za usodno, neizbežno *tragiko rojstva* gre.

*

Kar priča o Othellu, kot drugorodcu, mu daje sicer opravičenost do temperamenta, onega naglega južnjaškega zanosa — to je pa samo način njegovega doživljanja — ne pa njegovo bistvo. Samo rahel dih, niček, sapica, očitno lopostvo pogazi velikega človeka. Kako zveni iz teh scen globoka Shakespearjeva melanholija: nobena veličina se ne more ohraniti... Samo dih in vse je v razsulu.

Jaz bil bi srečen, da je tabor ves,
zadnji kopač telo nje sladko užival,
da le ne vem o tem. O, zdaj za večno
zbogom moj srčni mir, zbogom radost!
Zbogom prejaniki in goste trume.
Zbogom, hrzavi vranec, zvočna tromba,

bodreči boben in piščal vreščeča,
kraljevski prapor, ves junaški posel,
ponos, blesk in oprema slavne vojne.
Zbogom zdaj za večno!
Othello je opravek svoj končal!

Kako silno se poslovi preprosta duša od vsega, kar je ljubil in je bilo zanj smisel življenja.

*

Koliko notranje kulture je naklonil Shakespeare temu Mavru, koliko nežnosti, močatosti, otroškosti in pred vsem čiste, poštene vere v sočloveka. Njegova beseda je prekipevajoča, njegova ljubezen grandiozna. Tragika pa je, da se ugnezdi v tako lepo posodo črv, ki ga zaseje zlohoten duh...

*

Othello je v tragediji tako osrednja oseba, da vse druge (celo Jago, ki je po obširnosti besedila neprimerno večja vloga) ostanejo le nekako v ozadju. — Tudi Desdemoni je odmerjeno le malo in šele v poslednjem dejanju ima skupno z Emilijo priliko izpovedati nekaj več.

*

Sicer pa je Shakespeare — Shakespeare. — Kako si brez posebnih opazk gradi sceno, dobo, kako postavlja situacije in kako oživlja značaje.

Človek bi se res lahko izognil vsem detajlom pri uprizoritvi, namreč zunanostim, ki prikazujejo laguno, trge, ulice. — Saj zadostja tako malo... Steber — ulica, rilec gondole — druga ulica ograja in morje — Ciper.

Pa ne, ako že poznamo vse lepe in dekorativne elemente renesance in Benetk, zakaj bi jih vsaj malo ne izrabili, premešali barve in poiskali tudi onih lepote, ki so prijetne za oko.

Po preteku dolgih let stopa na naše deske spet to silno delo. Daj Bog, da bi našlo odmeva pri občinstvu, kot je našlo rastoče ljubezni pri ansamblu, tekom skušenj.

Ost.

Iz spominov Stanislavskega

Moskvo je doletela sreča, da jo je obiskal kralj vseh tragedov, znameniti Tomaso Salvini (oče). Igral je skoraj ves veliki post v »Velikem teatru«. Igrali so »Othella«.

Spočetka sem bil popolnoma hladen nasproti gostu. Očitno najprej ni nameraval vzbujati prevelike pozornosti. Sicer bi bil to zlahka dosegel z eno samo genialno potezo, kakor se je to zgodilo v naslednjem prizoru — pred senatom. Začetek te slike ni prinesel nič novega, kvečjemu to, da sem si lahko ogledal postavo, obleko in masko Salvinija. Da bi bile te stvari kakorkoli izredne, ne morem reči. Njegova obleka mi ni ugajala ne tedaj ne kasneje. Maska... da, po mojem mnenju maske sploh ni imel. To je bil obraz genija samega, ki ga nemara sploh ni treba pokrivati z masko, kdo bi to vedel! Veliki, naprej štrleči Salvinijevi brki, njegova lasulja, ki je bila vse preveč samo lasulja, njegova ogromna, težka, skoraj debela postava, veliki orientalski handžari, ki so mu štrleli od života in ki so ga še bolj debelili, zlasti kadar je preko njih oblekel mavretanski plašč s kapuco, — vse to je bilo malo tipično za zunanost vojaka Othella.

Toda...

Salvini je pristopil k prestolu dožev, pomislil, se zbral in ne da bi bili mi opazili, zajel v svoje roke vso trumo gledalcev v »Velikem teatru«. Zdelo se je, da je to opravil z eno samo kretnjo, — iztegnil je, ne da bi se ozrl, roko v občinstvo, zgrabil vse v svojo pest in jih držal v nji kakor mravlje vso predstavo. Če stisne pest, je smrt, če jo odpre in toplo dihne vanjo — blaženost. Zapadli smo njegovi oblasti za vselej, za vse življenje. Pojmili smo nenadoma, kdo je ta genij, kakšen je in česa nam je pričakovati od njega...

Ne bom tukaj opisoval, kako je Salvini igral vlogo Othella, kako je odkrival pred nami vse bogastvo njene notranje vsebine in kako nas je stopnico za stopnico vodil po poti, po kateri se Othello pogreza v satanski pekel svoje ljubosumnosti. V gledališki literaturi je ohranjenih dovolj zapiskov, po katerih si človek lahko ustvari podobo tega nenavadnega, neskočno preprostega in jasnega ter hkratu prelepega in ogromnega lika — Salvinijevega Othella. Povem samo

to, da mi je tedaj postalo jasno nad sleherni dvom: Salvinijev Othello je spomenik, ki predstavlja nekakšen neizpremenljiv in večni zakon.

Poet je dejal: »Treba je ustvarjati za vekomaj, enkrat in za vekomaj!« Salvini je ustvarjal tako: »Za vekomaj, enkrat in za vekomaj!«

Toda čudno je, zakaj sem takrat, ko sem gledal Salvinija, pomislil o Rusiji, o velikih ruskih igralcih, ki sem jih bil dotlej videl. Začutil sem, da je med njimi in njim nekaj skupnega, sorodnega, nekaj, kar dobro poznam, kar srečujem samo pri največjih igralcih. Kaj je to?

Belil sem si glavo, a odgovora nisem našel.

In kakor sem svojčas opazoval Kronecka iz Meiningence ter jih skušal spoznati v njihovem zakulisnem življenju, tako sem zdaj hotel izvedeti vse, kaj počne Salvini tam za kulisami, in sem izpraševal vsakogar, ki mi je mogel kaj povedati.

Salvinijev odnošaj do umetniške dolžnosti je bil ganljiv. Na dan predstave je bil že prav od jutra razburjen, jedel je zmerno, se po jedi zaprl in ni nikogar sprejemal. Predstave so se začele ob osmih, Salvini pa je prihajal v gledališče okrog pete ure, se pravi, tri ure pred pričetkom predstave. Šel je v garderobo, slekel kožuh, nato je šel tavat po odru. Če je kdo stopil k njemu, je poklepetal z njim, potem ga je pustil, zamišljeno postajal, nakar se je spet zaprl v garderobo. Čez nekaj časa se je spet pojavil v jopiču za maskiranje ali v halji; taval je spet po odru, preizkušal z dvema — tremi stihi svoj glas, naredil nekaj kretenj, da bi preizkusil kak prijem, ki mu je bil potreben v vlogi, nato pa se je vrnil v garderobo in si tam nadel splošno barvo polti ter brado svojega mavra. S tem se ni izpremenil samo zunanje, temveč očitno tudi notranje in je spet stopil na oder z nekoliko lahkotnejšim in mlajšim korakom. Tam so se zbirali delavci, ki so jeli postavljati pozorišče. Salvini se je pogovarjal z njimi.

Kdo ve, morebiti si je pri tem predstavljal, da stoji sredi svojih vojakov, ki grade barikade in utrdbe za obrambo pred sovražnikom. Njegova mogočna postava, generalska drža, njegove pozorne oči so skorajda pritrjevale tej domnevi. In Salvini je spet odšel v garderobo in se vrnil iz nje že z vlasuljo na glavi in v spodnji halji

Othella, z mečem in jataganom, s pokrivalom na glavi in naposled v popolni obleki generala Othella. In pri vsakem njegovem prihodu se ti je zdelo, da si ni maskiral samo obraza in si prekril telesa, marveč da si je hkratu prav tako pripravil tudi dušo in ustvarjal v samem sebi pravo čustvo in zavest. Zlezel je v Othellova kožo in telo s pomočjo nekakšnega važnega pripravljalnega maskiranja svoje umetniške duše.

Taka je bila priprava tega genija za vsako predstavo, bila mu je potrebna za vlogo, ki jo je bil sto in stokrat že odigral in za katero se je bil pripravljaval malodane deset let. Ni čudno, da je sam priznaval, da je šele po stoti ali dvestoti predstavi pojmlil, kakšna je Othellova osebnost in kako jo je mogoče dobro igrati.

Ta podrobnosti o Salviniju so naredile name tisti ogromni vtisk in so udarile svoj pečat vsemu mojemu nadaljnjemu umetniškemu življenju.

B. Slovanska dela uprizorjena od otvoritve gledališča dne 29. septembra 1918 do 15. januarja 1939

1. Nušić-Golar:	Svet
2. Nušić-Govekar:	Protekcija
3. Nušić-Govekar:	Navaden človek
4. Nušić-Wester:	Knez iz Semberije
5. Nušić-Vidmar:	Sumljiva oseba
6. Nušić-Govekar:	Narodni poslanec
7. Nušić-Albrecht:	Gospa ministrica
8. Nušić-Albrecht:	Beograd nekdanj in sedaj
9. Nušić-Govekar:	Pot okoli sveta
10. Nušić-Vidmar:	Žalujoči ostali
11. Nušić-Dornik:	Dr.
12. Nušić-Debevec:	Pokojnik

13. <i>Vojnovič-Wester:</i>	Smrt majke Jugovičev
14. <i>Tučić-Pregarc:</i>	Golgota
15. <i>Ogrizović-Funtek:</i>	Hasanaginica
16. <i>Kosor-Zorec:</i>	Požar strasti
17. <i>Korolija:</i>	Jugana, vila najmlajša
18. <i>Petrović-Pregarc:</i>	Gozd
19. <i>Petrović-Pretnar:</i>	Ploha
20. <i>Petrović-Skrbinšek:</i>	Vozel
21. <i>Petrović-Skrbinšek:</i>	Mrak
22. <i>Begović-Albrecht:</i>	Božji človek
23. <i>Begović-Skrbinšek:</i>	Pustolov pred vrati
24. <i>Begović-Golia:</i>	Brez tretjega
25. <i>Begović-Klopčič:</i>	Tudi Lela bo nosila klobuk
26. <i>Kulundžić-Zorec:</i>	Polnoč
27. <i>Janković-Albrecht:</i>	Brez ljubezni
28. <i>Dimitrijević-Albrecht:</i>	Ljubimec svoje žene
29. <i>Krleža-Albrecht:</i>	Gospoda Glembajevi
30. <i>Krleža-Albrecht:</i>	Leda
31. <i>Krleža-Vidmar:</i>	V agoniji
32. <i>Milošević-Golia:</i>	Jubilej
33. <i>Feldman-Kozak:</i>	Zajec
34. <i>Vesnić-Vidmar:</i>	Gosposki dom
35. <i>Begovičeva B. - Kozak:</i>	Med včeraj in jutri
36. <i>Kostov-Pustoslemšek:</i>	Goljemanov
37. <i>Zapoljska:</i>	Morala gospe Dulske
38. <i>Jirasek-Govekar:</i>	Laterna
39. <i>Jirasek-Albrecht:</i>	Oče
40. <i>Šamberk-Jesenko:</i>	Ulica št. 15
41. <i>Andrejev-Šest:</i>	Dnevi našega življenja (Mladoletje)

42. Čehov - F. J.:	Striček Vanja
43. Čehov-Vidmar:	Češnjevi vrt
44. Čehov-Prijatelj:	Snubač
45. Gogolj-Mencej-Vidmar:	Ženitev
46. Gorki-Golia:	Na dnu
47. Przybyszewsky:	Sneg
48. Arcibašev-Šest:	Ljubosumje
49. Andrejev-Volk:	Anfisa
50. Andrejev-Vidmar:	Misel
51. Andrejev-Vidmar:	Profesor Storicin
52. Dostojevski-Vidmar:	Stričkov sen
53. Dostojevski-Putjata- Levstik:	Idijot
54. Dostojevski-Krasno- polski-Vidmar:	Zločin in kazni
55. Dostojevski-Debevec:	Bratje Karamazovi
56. Gogolj-Prijatelj:	Revizor
57. Kvapil-Funtek:	Pampeliška
58. Mrštik-Albrecht:	Maruša
29. Suhovo-Kobilin- Petruška:	Svatba Krečinskega
60. Suhovo-Kobilin- Vidmar:	Tarelkinova smrt
61. Čapek-Šest:	R. U. R.
62. Čapek-Bradač:	Stvar Makropulos
63. Čapek-Albrecht:	Bela bolezen

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič, Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Ali ste že pokusili bonbone,
čokolado in kekse od tvrdke

Bon - Bon

Če še niste, oglasite se na

Miklošičevi c. 30. Tel. 44-42
in ostali boste naš stalni odjemalec.

The Rex Co.

Ljubljana

Gradišče št. 10

Telefon št. 22-68

NAUMANN **Erika**

OTHELLO

Tragedija v petih dejanjih. Shakespeare. Prevel O. Župančič.

SCENOGRAPH: ING. FRANC.

REŽISER: PROF. O. ŠEST.

Beneški dož	Lipah
Brabantio, senator	Skrbinšek
Prvi senator	Gregorin
Drugi senator	Jerman
Sluga	Vertin
Sel	Brezigar
Mornar	Murgelj
Graziano, Brabantijev brat	Brezigar
Lodovico, Brabantijev sorodnik	Potokar
Othello, plemenit zamorec v beneški službi	Levar
Cassio, njegov pobočnik	Jan

Jago, njegov praporščak	Debevec
Montano, namestnik na Cipru	Cesar
Roderigo, beneški plemič	Sever
Prvi plemič	Gale
Drugi plemič	Presetnik
Tretji plemič	Tiran
Desdemona, Brabantijeva hči, Othellova žena	Boltarjeva
Emilija, Jagova žena	Gaberjelčičeva
Bianca, Cassijeva ljubica	Levarjeva

Sluge, sli, premstvo.

Prvo dejanje se godi v, naslednja na Cipru.

Scenska m Balatka.

Dirige etel.

Po prvem, drugem dejanju — odmor.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Zač 20.

Konec po 23.

*Z najlepšimi modeli
in najboljšim delom*

se priporoča

DAMSKA KONFEKCIJA

A. PAULIN

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 1

**Knjigarna
Kleinmayr & Bamberg**

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16